

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.411.009.05.2022

Pan
Zbigniew Duda
Dyrektor PGE Energia Ciepła S.A.
Oddział Elektrociepłownia w Kielcach
ul. Hubalczyków 30
25-668 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/008 – Zapewnienie dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego w województwie świętokrzyskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach, ul. Hubalczyków 30, 25-668 Kielce (dalej: Elektrociepłownia).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Duda, Dyrektor Elektrociepłowni (dalej: Dyrektor).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie działań w celu zagwarantowania dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego na sezon grzewczy 2022/2023.2. Realizacja działań zmierzających do zapewnienia dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego na sezon grzewczy 2022/2023.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
Kontrolerzy	1. Arkadiusz Pawlik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr LKI/112/2022 z 14 listopada 2022 r. oraz nr LKI/128/2022 z 28 grudnia 2022 r.2. Agnieszka Olejarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr LKI/125/2022 z 5 grudnia 2022 r. oraz LKI/6/2023 z 3 stycznia 2023 r. (akta kontroli str. 1-3, 608-613)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie zapewnienia dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W Elektrociepłowni prawidłowo opracowano wymagane przepisami prawa dokumenty, tj. *Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na ciepło w wodzie i parze w latach 2021-2023 dla obszaru działania PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach (dalej: Plan rozwoju), Plan ograniczeń dostawy ciepła dla odbiorców ciepła z PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach (dalej: Plan ograniczeń ciepła)*. Elektrociepłownia utrzymywała zapasy paliw (węgla i biomasy) w ilości zapewniającej utrzymanie ciągłości dostaw ciepła do odbiorców w sezonie grzewczym 2022/2023. Umowy zawarte przez PGE Energia Ciepła S.A. z dostawcami paliw m.in. na rzecz Elektrociepłowni zabezpieczały jej interesy. Każdorazowo weryfikowano jakość dostarczanego paliwa poprzez prowadzenie odpowiednich badań w laboratorium chemicznym. Zapasy węgla zgromadzone na placu składowym były odpowiednio zabezpieczone przed pożarem i kradzieżą.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie działań w celu zagwarantowania dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego na sezon grzewczy 2022/2023

Opis stanu
faktycznego

Do grupy kapitałowej Polska Grupa Energetyczna S.A. (PGE) należy m.in. PGE Energia Ciepła S.A. zajmująca się produkcją energii elektrycznej i ciepłej. Jednym z jedenastu oddziałów PGE Energia Ciepła S.A. jest Elektrociepłownia.

Zgodnie z załącznikiem nr 8 regulaminu organizacyjnego PGE Energia Ciepła S.A. *Zakres funkcji komórek organizacyjnych PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach*, do głównych funkcji Dyrektora należy m.in. kierowanie realizacją rocznych planów produkcyjnych; zapewnienie efektywności wszystkich procesów, realizacji planów rozwoju; zapewnienie bezpiecznej eksploatacji urządzeń wytwórczych i dystrybucyjnych; prowadzenie działań w zakresie poszerzania lokalnego rynku ciepła sieciowego. Do pozostałych zadań Dyrektora należało m.in.: prowadzenie spraw handlowych związanych z rynkiem ciepła; prowadzenie sprzedaży ciepła dla odbiorców bezpośrednich (rynek lokalny); zarządzanie gromadzeniem i utrzymywaniem zapasów paliw.

Stanowisko Zastępcy Dyrektora Elektrociepłowni zajmował Miroslaw Śmiech, Dyrektor Techniczny, nadzorujący podległe komórki organizacyjne: Głównego Inżyniera ds. Wytwarzania Energii (CTW), Głównego Inżyniera ds. Zarządzania Majątkiem (CTM), Wydział Gospodarki Energetycznej i Ochrony Środowiska (CTE).

CTW, którego jednym z zadań jest wsparcie komórek organizacyjnych Elektrociepłowni w zakresie rozwoju dystrybucji ciepła podlegają:

- Wydział Dyżurnych Inżynierów Ruchu (TWD) – odpowiedzialny za m.in. ścisłą współpracę ze służbami dyspozytorskimi odbiorców ciepła oraz dostawcami paliw

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

w zakresie dotrzymywania uzgodnionych parametrów ilościowych i jakościowych odbioru paliwa;

- Wydział Wytwarzania (TWE) – odpowiedzialny za m.in. organizację, optymalizację i nadzorowanie procesu wytwarzania ciepła; produkcję ciepła; zapewnianie wytwarzania ciepła oraz dystrybucję ciepła na rynku lokalnym; nadzorowanie prowadzenia racjonalnej gospodarki paliwami, olejami, smarami, materiałami i surowcami niezbędnymi do zachowania ciągłości produkcji; nadzorowanie w Elektrociepłowni ryzyka wolumenu sprzedaży ciepła;
- Wydział Zabezpieczania Produkcji (TWZ) – odpowiedzialny za m.in. eksploatację i utrzymanie składowisk węgla; obsługę dostaw paliw i komponentów.

CTM, którego jedną z funkcji jest współdziałanie przy realizacji zadań Działu Rozwoju Lokalnego Rynku Ciepła podlegają m.in.:

- Wydział Inwestycji i Rozwoju (TMI) – odpowiedzialny za m.in. prowadzenie analiz w obszarze inwestycji strategicznych (monitorowanie i analiza rynku ciepła);
- Wydział Elektryczny i Automatyki (TME) – odpowiedzialny za m.in. utrzymywanie pełnej sprawności układów pomiarowo-rozliczeniowych ciepła.

CTE przypisano m.in.: opracowywanie planów i rozliczanie produkcji; nadzór nad laboratorium chemicznym; współdziałanie z Centralą Spółki w zakresie planowania produkcji ciepła; współdziałanie w zakresie planowania sprzedaży i przychodów ze sprzedaży ciepła; planowanie zużycia paliw produkcyjnych; współpraca przy rozliczaniu ilościowym i jakościowym zużycia paliw produkcyjnych; prowadzenie nadzoru nad realizacją umów zaopatrzenia w paliwa produkcyjne; rozliczanie produkcji ciepła (dobowo, miesięcznie i rocznie) wraz ze zużyciem na potrzeby własne/ogólne; prowadzenie kontroli jakości paliw dostarczanych i spalanych w Elektrociepłowni, tj. węgla kamiennego, biomasy, oleju opałowego; uczestnictwo w odbiorach jakościowych paliw energetycznych zgodnie z zawartymi umowami; prowadzenie całokształtu zagadnień związanych z jakością paliw.

Do zadań podległego CTE Działu Laboratorium (TEL) należy m.in. badanie parametrów jakościowych węgla i biomasy podawanych do procesu produkcji; realizacja w oparciu o pisemne zlecenia, badań próbek węgla i biomasy na potrzeby rozliczeń i kontroli jakości dostarczanych i biorących udział w produkcji energii paliw podstawowych; współpraca w zakresie uczestnictwa w odbiorach jakościowych paliw energetycznych zgodnie z zawartymi umowami.

Dyrektorowi Ekonomiczno-Finansowemu (zgodnie z regulaminem organizacyjnym) podlegają m.in.:

- Wydział Kontrolingu (CFC) – odpowiedzialny za m.in. opracowywanie planów długo-, średnio- i krótkoterminowych oraz ich monitoring; opracowywanie raportów i sprawozdań Elektrociepłowni o charakterze zarządczym, statystycznym i branżowym; opracowywanie taryf dla ciepła; nadzorowanie ryzyka taryf na ciepło (cena regulowana) i ryzyka koncesji;
- Wydział Handlu (CFH) – odpowiedzialny za m.in. sprzedaż ciepła dla odbiorców lokalnych; obsługa handlowa odbiorców energii cieplnej wraz z powiadamianiem ich o planowanych przerwach w dostawach; zawieranie umów z odbiorcami ciepła i nadzór nad realizacją ich zapisów; rozliczanie sprzedaży ciepła; planowanie sprzedaży i przychodów ze sprzedaży ciepła; przygotowanie i negocjacja umów na sprzedaż ciepła; weryfikacja i kontrola ilościowo-jakościowa dostaw węgla;

- Dział Magazynów i Gospodarki Materiałowej (CFM) – odpowiedzialny za m.in. rozliczanie umów na dostawy wraz z paliwami; planowanie działalności magazynowej; zarządzanie zapasami.

(akta kontroli str. 3, 123-141, 159)

W Elektrociepłowni nie zatrudniono osoby na stanowisku Dyrektora Ekonomiczno-Finansowego. Dyrektor wyjaśnił, że Dyrektor Ekonomiczno-Finansowy był zatrudniony w Elektrociepłowni do 30 czerwca 2019 r. [...] ⁴ CFC, CFH i CFM podlegają Dyrektorowi.

(akta kontroli str. 465-471)

Dyrektor wyjaśnił, że nie posiada protokołów z posiedzeń Zarządu i Rady Nadzorczej PGE Energia Ciepła S.A. Poinformował również, że w wyniku prawidłowo prowadzonej działalności operacyjnej przedsiębiorstwa ciepłowniczego PGE Energia Ciepła S.A., w tym Elektrociepłowni, dostawy ciepła dla odbiorców ciepła systemowego na sezon grzewczy 2022/2023 zostały zagwarantowane oraz spełniają wymagania posiadanej koncesji oraz obowiązującego prawa.

(akta kontroli str. 498)

W Elektrociepłowni, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne⁵, sporządzono *Plan rozwoju*.

W *Planie rozwoju* wskazano, że podstawową działalnością Elektrociepłowni jest wytwarzanie ciepła na potrzeby miejskiej sieci ciepłowniczej eksploatowanej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Kielcach (MPEC). Dla potrzeb tej sieci Elektrociepłownia sprzedaje ok. 94,1% wytworzonego ciepła. Podano w nim również, że w latach 2021-2023 zdolności wytwórcze Elektrociepłowni pozwolą na pokrycie zapotrzebowania na ciepło dla odbiorców miejskiej sieci ciepłowniczej, potrzeb własnych oraz odbiorców o profilu przemysłowo-usługowym i nie przewiduje się wstrzymania bądź ograniczenia dostaw ciepła w przypadkach innych niż uszkodzenie infrastruktury technicznej.

Plan rozwoju, zgodnie z art. 16 ust. 7 pkt 4 Prawa energetycznego, powinien zawierać przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie paliw i energii u odbiorców, w tym także przedsięwzięcia w zakresie uzyskiwania, transmisji oraz przetwarzania danych pomiarowych z licznika zdalnego odczytu.

Punkt 3 *Planu rozwoju* zatytułowano *Przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie paliw i energii u odbiorców* i zapisano w nim, że w wyniku audytu przeprowadzonego w 2021 r. zidentyfikowano w obszarze wewnętrznej sieci ciepłej CO⁶ i CWU⁷ potencjały w zakresie stanu technicznego rurociągów, jakości izolacji termicznej, stanu obudów kanałowych, stanu podpór i estakad, wieku instalacji. Potencjały te, zgodnie z *Planem rozwoju*, nie mają jednak potencjału ekonomicznego (charakteryzuje je ujemny wynik ekonomiczny).

Ponadto w punkcie tym znalazł się zapis, że *Elektrociepłownia wytwarza energię elektryczną w wysokosprawnej kogeneracji przyczyniając się tym samym do zmniejszenia zużycia paliw, w porównaniu do rozdzielnego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej. Ze względu na posiadaną jednostkę wytwórczą (turbina ciepłownicza) ilość energii z wysokosprawnej kogeneracji jest proporcjonalna do ilości produkowanego ciepła.*

⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie prowadzonego postępowania sądowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, ze zm.

⁶ Centralne ogrzewanie.

⁷ Ciepła Woda Użytkowa.

(akta kontroli str. 162-168)

W odniesieniu do elementów *Planu rozwoju* wymaganych art. 16 ust. 7 pkt 4 Prawa energetycznego, w tym braku aktualizacji/uzupełnienia *Planu rozwoju* pomimo kryzysowej sytuacji na rynku paliw, Dyrektor wyjaśnił: *W zakresie przedsięwzięć racjonalizujących zużycie paliw i energii u odbiorców w punkcie 3 Planu Rozwoju zawarto informację, że przeprowadzony Audyt Energetyczny Przedsiębiorstwa, wykazał możliwości modernizacyjne w zakresie sieci ciepłych CO i CWU. Z uwagi na charakter własnego systemu ciepłowniczego, tj. system zamknięty z małą ilością odbiorców o charakterze usługowo-przemysłowym w ilości 17, w okresie obowiązywania Planu (lata 2021-2023) nie zaplanowano działań modernizacyjnych ze względu na brak podstaw ekonomicznych oraz brak środków finansowych. Oddział od czasu przejęcia sieci ciepłowniczej od ZUCHiAP⁸ Chemar zrealizował szereg działań w zakresie przedsięwzięć racjonalizujących zużycie energii u odbiorców poprzez kompleksową wymianę sieci na preizolowaną. Działania racjonalizujące zużycie paliw i energii Elektrociepłownia realizuje poprzez modernizację i rozwój wysokosprawnych jednostek wytwórczych, tj. produkcja energii w oparciu kogenerację. Elektrociepłownia eksploatuje obecnie 2 bloki energetyczne produkujące energię ekletyczną i ciepło w kogeneracji. W 2023 roku przystąpiono do budowy kogeneracyjnego Bloku gazowego w oparciu o turbinę gazową z wodnym kotłem odzysknicowym. W zakresie pozyskiwania, transmisji oraz przetwarzania danych pomiarowych z licznika zdalnego odczytu informujemy, że zamontowane obecnie u Odbiorców ciepła liczniki nie są licznikami zdalnego odczytu. Realizacja przedsięwzięcia w zakresie pozyskiwania, transmisji oraz przetwarzania danych pomiarowych tylko dla 17 odbiorców jest nieoptymalna, a odczyty pozyskiwane poprzez indywidualne odczyty pomiarowe przy udziale Odbiorców są na bieżąco analizowane przez służby techniczne Elektrociepłowni. Plan Rozwoju nie był aktualizowany w związku z kryzysem na rynku paliw, ponieważ Elektrociepłownia miała zabezpieczony stan paliwa w ilości pozwalającej na niezakłóconą pracę jednostek wytwórczych do końca sezonu grzewczego 2022/2023 zarówno dla odbiorców sieci własnej jak i MPEC Kielce.*

(akta kontroli str. 465-471)

Odnośnie działań podjętych przed rozpoczęciem sezonu grzewczego 2022/2023, w związku z kryzysową sytuacją na rynku paliw, w celu zapewnienia zdolności do dostarczania paliw w sposób ciągły i niezawodny, przy zachowaniu wymagań jakościowych, Dyrektor wyjaśnił: *W Elektrociepłowni do produkcji energii elektrycznej i ciepła wykorzystywana jest biomasa oraz węgiel kamienny. Produkcja z wykorzystaniem paliwa biomasowego, w przypadku braku dostępności tego paliwa czy innych ekonomicznych bądź rynkowych powodów, może zostać zastąpiona węglem kamiennym. Kontraktacja biomasy odbywa się w cyklach rocznych (...), a w przypadku takiej konieczności kontraktacja podstawowa uzupełniana jest zakupami dodatkowymi. Uwzględniając powyższe, na 2022 r., zawarto stosowne umowy (...) Postępowanie zakupowe na dostawy biomasy na 2023 r. jest w finalnej fazie⁹. Każdorazowo, dla zachowania transparentności i umożliwienia uczestnictwa w postępowaniach każdemu podmiotowi spełniającemu wymagania w nim stawiane (zarówno co do sposobu realizacji dostaw jak i jakości dostarczanego paliwa), postępowania prowadzone są w trybie otwartym. Rynek biomasy i specyfikacja jakościowa biomasy (...) powoduje, że dostawcami są podmioty zlokalizowane głównie w niedalekiej okolicy od jednostki wytwórczej. Rok 2022, z powodu obecnej sytuacji geopolitycznej i gospodarczej spowodował wiele zmian. Do głównych zaliczyć należy duże problemy z pozyskaniem surowca do produkcji biomasy oraz znaczący*

⁸ Zakłady Usług Chemicznych i Armatury Przemysłowej.

⁹ Wyjaśnienia zostały złożone 15 grudnia 2022 r.

wzrost kosztów produkcji, co przełożyło się jednoznacznie na problemy z realizacją zobowiązań umownych przyjętych przez dostawców i konieczność renegocjacji cen biomasy na II, III i IV kwartał 2022 roku. Z uwagi na zbyt wysoki poziom cen, dostawy podstawowe biomasy w IV kwartale 2022 roku zostały wstrzymane. Realizowano jedynie dostawy na potrzeby pracy jednostki podczas planowanego remontu kotła węglowego. W oparciu o wdrożony dla PGE Energia Ciepła S.A. plan odbudowy zapasów, Elektrociepłownia przed rozpoczęciem sezonu grzewczego miała zgromadzony zapas węgla na poziomie zabezpieczającym ilości wynikające z planu produkcji ciepła i energii elektrycznej. W celu zgromadzenia wymaganego poziomu zapasów, dostawy węgla o parametrach jakościowych spełniających wymagania Elektrociepłowni realizowane były w II i III kwartale. Ciągłość dostaw węgla została zachowana i w związku z tym nie zaistniała konieczność poszukiwania alternatywnych źródeł dostaw.

(akta kontroli str. 271-276)

Program pracy sieci ciepłowniczej „Chemar” PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach w sezonie grzewczym 2022/2023 został zatwierdzony przez Dyrektora Technicznego 1 lipca 2022 r., tj. co najmniej na dwa miesiące przed rozpoczęciem sezonu grzewczego¹⁰, co było zgodne z § 16 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych¹¹. Stosownie do § 17 ust. 1 tego rozporządzenia, program ten uwzględniał lokalne warunki, w tym warunki pracy źródeł współpracujących z siecią oraz wymagania racjonalnego użytkowania paliw i energii, ochrony środowiska, w sposób zapewniający minimalizację kosztów dostarczania ciepła do odbiorców. W dokumencie tym określono warunki pracy sieci ciepłowniczej w sezonie grzewczym i w okresie letnim, możliwości rezerwowego dostarczania ciepła w przypadku wystąpienia awarii w źródłach ciepła i sieci ciepłowniczej oraz procedury zapobiegające uszkodzeniu urządzeń w przypadku przerwy w zasilaniu energią elektryczną, co było zgodne z § 17 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia.

(akta kontroli str. 257-269, 488)

Programy pracy sieci ciepłowniczej „CHEMAR” PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach w sezonach grzewczych 2019/2020 – 2022/2023 nie różniły się poza załącznikiem Nr 2 Wykaz odbiorców sieci Chemar na (dany) sezon grzewczy i wynikającym z tego załącznika ilością mocy zamówionej w źródle ciepła wpisanej w punkcie 10. Dotrzymany warunki dostarczania i odbioru ciepła przy pozycji Moc zamówiona w źródle ciepła.

Dyrektor wyjaśnił, że pomimo tego Program pracy ... na sezon 2022/2023 jest dostosowany do bieżącej sytuacji na rynkach paliw, gdyż Elektrociepłownia ma zabezpieczony stan paliwa w ilości pozwalającej na niezakłóconą pracę do końca sezonu grzewczego 2022/2023 zarówno dla odbiorców sieci własnej jak i MPEC.

(akta kontroli str. 257-269, 458-464, 495-497)

W Elektrociepłowni, zgodnie z § 14 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wprowadzania ograniczeń w sprzedaży paliw stałych oraz w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej lub ciepła¹² wprowadzono Plan ograniczeń ciepła zatwierdzony przez wojewodę świętokrzyskiego 3 stycznia 2022 r.

Plan ograniczeń ciepła dotyczy systemu ciepłowniczego ZUCHiAP „Chemar” S.A.¹³

¹⁰ 21 września 2022 r.

¹¹ Dz. U. Nr 16, poz. 92.

¹² Dz. U. poz. 2209.

¹³ Elektrociepłownia jest również dostawcą ciepła dla MPEC, które ma własny Plan ograniczeń ciepła.

W *Planie ograniczeń ciepła* dla odbiorców zlokalizowanych na terenie ZUCHiAP „Chemar” oraz przy ul. Olszewskiego i ul. Zagnańskiej wskazano dwie grupy odbiorców, tj. grupę pierwszą, która jest wyłączona z ograniczeń dostaw ciepła oraz grupę trzecią podlegającą ograniczeniom w dostawie i poborze ciepła. Odbiorców z grupy drugiej, podlegającym ewentualnym ograniczeniom niepowodującym zakłóceń w ich funkcjonowaniu nie było na terenie ZUCHiAP Chemar. [...] ¹⁴

W *Planie ograniczeń ciepła* określono pięć stopni ograniczeń w dostawach ciepła. Całkowita moc cieplna wynosząca 5,3726 MW po wprowadzeniu stopnia pierwszego ma wynosić 4,9629 MW. Po wprowadzeniu stopnia drugiego, trzeciego i czwartego odpowiednio: 4,6556; 3,473 i 0,2516 MW. Stopień piąty to całkowite przerwanie dostaw ciepła dla wszystkich grup odbiorców z zabezpieczeniem przed zniszczeniem źródeł ciepła, sieci ciepłych, węzłów ciepłych i instalacji wewnętrznych w budynkach (poprzez spuszczenie w tych instalacjach wody, przy ujemnych temperaturach zewnętrznych).

Plan ograniczeń ciepła zawierał ponadto charakterystyki techniczne źródeł ciepła; rodzaje i parametry sieci ciepłowniczych; rodzaje i parametry technologicznego nośnika ciepła oraz sposoby jego regulacji; tabele regulacyjne dla poszczególnych stopni ograniczeń, co było zgodne z § 14 ust. 1 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 213-233, 458-464)

Dostawy węgla do Elektrociepłowni w 2022 r. realizowane były na podstawie umowy wieloletniej sprzedaży węgla zawartej 20 listopada 2018 r. na czas nieokreślony [...] ¹⁵. Zgodnie z warunkami tej umowy PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. została upoważniona do działania w imieniu i na rzecz kupujących w zakresie zarządzania dostawami węgla kamiennego, w tym również w zakresie czynności związanych z realizacją postanowień umowy. W umowie określono m.in. parametry jakościowe węgla, procedury badania tych parametrów, zasady postępowania w przypadku dostaw węgla niespełniających parametrów jakościowych, wielkość i cenę węgla, warunki dostaw i odbioru węgla, zasady pomiaru masy węgla i reklamacji ilościowych, odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (w tym wysokości kar umownych).

Stosownie do postanowień umowy, zakres parametrów jakościowych węgla w odniesieniu do 16 przedziałów jakościowych powinien dla wartości opałowej wynosić od 19 000 do 27 999 kJ/kg, a maksymalna zawartość siarki od 0,6% do 1,4%. Zgodnie z umową strony dopuszczają w danym roku rozliczeniowym możliwość realizacji dostaw węgla w innych przedziałach jakościowych, pod warunkiem wzajemnych uzgodnień w zakresie parametrów jakościowych przedziału oraz parametrów granicznych. Uzgodnienia te wymagają formy pisemnej bez konieczności zawarcia aneksu do umowy. Zgodnie z postanowieniami umowy bazowa cena węgla netto bez akcyzy wynosiła: [...] ¹⁶

(akta kontroli str. 281-407, 606-607)

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora z 13 grudnia 2022 r., w związku z renegocjacjami umowy, dla ilości dodatkowych (po przekroczeniu wolumenu 5,5 mln

¹⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji o stronach umów sprzedaży ciepła. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

¹⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji o stronach umowy na dostawę węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

¹⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

Mg, łącznie odebranego przez oddziały GK PGE) nastąpiła zmiana ceny na [...] ¹⁷ (w przypadku dostaw węgla w listopadzie i grudniu 2021 r.). Od 1 stycznia do 31 maja 2022 r. bazowa cena węgla wynosiła [...] ¹⁸, a od 1 czerwca do 31 grudnia 2022 r. [...] ¹⁹. Cena węgla na 2023 r. była w trakcie ustaleń.

(akta kontroli str. 271-276)

Kupujący zawarli też 1 grudnia 2021 r. umowę sprzedaży węgla z Węglkoksem Kraj Sp. z o.o. W umowie określono m.in. parametry jakościowe węgla, zasady pomiaru masy węgla i reklamacji ilościowych, ustalanie jakości węgla, odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (w tym wysokość kar umownych). Przedział jakościowy ustalono pomiędzy 21 000 a 23 999 kJ/kg, a maksymalną zawartość siarki na 0,8%. Cenę węgla na 2022 r. ustalono na [...] ²⁰ netto (do 30 czerwca) i [...] ²¹ (od 1 lipca) ²².

(akta kontroli str. 408-457)

Umowy na zakup biomasy dla Elektrociepłowni były zawierane w Warszawie pomiędzy PGE Energia Ciepła S.A. a przedsiębiorcami. Wszystkie umowy zawarto 16 grudnia 2021 r. z ośmioma przedsiębiorcami na dostawę biomasy w 2022 r. W umowach z dostawcami określono m.in. przedmiot umowy, cenę i wartość dostaw biomasy, wymagania jakościowe biomasy, harmonogram miesięcznych dostaw, zasady poboru próbek i badania jakości dostarczanej biomasy, zasady odmowy przyjęcia lub zwrotu pojedynczej dostawy w przypadku dostarczenia biomasy niezgodnej z warunkami umowy, zabezpieczenie nienależytego wykonania umowy, odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (w tym wysokość kar umownych).

Umowy z wszystkimi przedsiębiorcami aneksowano 6 kwietnia (aneksy nr 1) oraz 15 lipca 2022 r. (aneksy nr 2). Ponadto z jednym przedsiębiorcą podpisano w dniu 13 października 2022 r. aneks nr 3. Na mocy podpisanych aneksów czasowo zwiększano cenę jednostkową netto dostarczanej biomasy ²³, a co za tym idzie szacunkową wartość dostaw.

W preambule do aneksów zapisano: *Mając na uwadze obecną, niespodziewaną i nieprzewidywalną sytuację geopolityczną i gospodarczą oraz biorąc pod uwagę obiektywne okoliczności, tj. w szczególności wojnę na terytorium Ukrainy, wpływającą*

¹⁷ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

¹⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

¹⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²¹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²² Zgodnie z aneksem nr 2 z 30 sierpnia 2022 r. Pierwotnie cenę węgla ustalono na cały 2022 r. na [...]. Następnie aneksem nr 1 z 19 stycznia 2022 r. zmieniono ją na [...]. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²³ Aneksy nr 1 zwiększały cenę w II kwartale 2022 r., a aneksy nr 2 w III kwartale 2022 r.

na międzynarodowy, w tym europejski rynek biomasy, a w szczególności znaczące i nadzwyczajne wzrosty cen surowców wykorzystywanych do produkcji biomasy, cen paliw, energii elektrycznej oraz gazu, a także wysoką inflację, które w dużej mierze wpływają na koszty wytwarzania biomasy, których to okoliczności Strony, działając z należytą starannością nie mogły przewidzieć, a które bezpośrednio wpływają na proces realizacji Umowy, w szczególności na wzrost kosztów wykonania Umowy.

Poza ww. przedsiębiorcami zawarto dwa zlecenia zakupowe (7 i 13 lipca 2022 r.) na zakup 300 Mg biomasy leśnej w formie zrębków z terminem dostawy do 29 lipca 2022 r.

Pierwotnie umowy zawarto na dostarczenie 62,2 tys. ton biomasy o szacunkowej wartości dostaw [...]²⁴. Po podpisaniu aneksów oraz zawarciu dwóch zleceń zakupowych umowy dotyczyły dostarczenia 62,5 tys. ton biomasy o szacunkowej wartości [...]²⁵.

(akta kontroli str. 169-212, 234-245)

Wystąpiło 13 przypadków, w których Elektrociepłownia odmówiła przyjęcia dostaw biomasy, gdyż przekroczona została:

- maksymalna zawartość frakcji drobnej poniżej 10 mm (powyżej 25% masy Próbkii specjalnej) – w sześciu przypadkach;
- zawartość popiołu (powyżej 3%) – w pięciu przypadkach;
- dopuszczalna masa całkowita pojazdu – w dwóch przypadkach.

Każdorazowo sporządzono protokół odmowy przyjęcia biomasy.

(akta kontroli str. 246-247)

W okresie 1 stycznia – 18 listopada 2022 r. przebadano w Dziale Laboratorium 77 próbek węgla i 977 próbek biomasy.

(akta kontroli str. 4)

PGE Energia Ciepła S.A. przeprowadziła 17 maja 2022 r. kontrolę procesu rozładunku biomasy oraz przygotowania i przechowywania próbek. W dniach 15-22 listopada 2022 r. przeprowadzono audyt wewnętrzny dotyczący zakupu i realizacji dostaw biomasy z uwzględnieniem wymagań KZR²⁶. Zarówno kontrola jak i audyt nie wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 248-256)

Planowane i faktyczne zużycie ciepła wyniosło:

- w sezonie grzewczym 2019/2020 odpowiednio 1 397 694 GJ i 1 257 959 GJ (90% planu);
- w sezonie grzewczym 2020/2021 1 379 748 GJ i 1 451 125 GJ (105%);
- w sezonie grzewczym 2021/2022 1 426 751 GJ i 1 392 970 GJ (98%).

Średnie planowane zużycie ciepła w powyższych sezonach grzewczych wyniosło 1 401 397,67 GJ. Planowane zużycie ciepła przez odbiorców w sezonie grzewczym 2022/2023 to 1 481 637 GJ, z czego w okresie 21 września – 31 grudnia 2022 r. zużyto 615 579 GJ.

Ilość węgla zaplanowanego do produkcji ciepła oraz faktycznie zużytego wyniosła:

- w sezonie grzewczym 2019/2020 odpowiednio 68 565,55 ton i 58 279 ton (85%);

²⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wartości umowy na dostawę biomasy. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wartości umowy na dostawę biomasy. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²⁶ Kryteria Zrównoważonego Rozwoju.

- w sezonie grzewczym 2020/2021 65 423,80 ton i 69 685 ton (107%);
- w sezonie grzewczym 2021/2022 65 173,01 ton i 73 779 ton (113%).

Planowana ilość węgla na potrzeby produkcji ciepła w sezonie grzewczym 2022/2023 to 61 245 ton, z czego w okresie 21 września – 31 grudnia 2022 r. zużyto 31 131 ton. Planowane i faktyczne zużycie biomasy wyniosło:

- w sezonie grzewczym 2019/2020 odpowiednio 18 665,01 ton i 13 700 ton (73%);
- w sezonie grzewczym 2020/2021 19 920,39 ton i 15 870 ton (80%);
- w sezonie grzewczym 2021/2022 18 740,17 ton i 6793 ton (36%).

Planowane zużycie biomasy w sezonie grzewczym 2022/2023 to 26 208,9 ton, z czego w okresie 21 września – 31 grudnia 2022 r. zużyto 1103 ton.

(akta kontroli str. 488)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

OBSZAR

2. Realizacja działań zmierzających do zapewnienia dostaw ciepła dla odbiorców ciepła systemowego na sezon grzewczy 2022/2023

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 lit. c rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 r. w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych²⁷, zapasy w postaci węgla kamiennego powinny być utrzymywane w ilości odpowiadającej co najmniej trzydziestodobowemu zużyciu²⁸, jeżeli zapasy węgla kamiennego znajdują się w miejscu składowania sąsiadującym z miejscem wytwarzania energii. Ww. zużycie dobowe ustala się (zgodnie z § 3 rozporządzenia) w poszczególnych miesiącach jako iloczyn średniego dobowego zużycia w danym okresie²⁹ w trzech ostatnich latach i odpowiedniego przypisanego współczynnika dla danego miesiąca.

W Elektrociepłowni stan zapasów węgla w poszczególnych miesiącach 2022 r. zdecydowanie przekraczał stan wymagany rozporządzeniem tj. wynosił odpowiednio: 237%, 177%, 227%, 1178%, 1439%, 1710%, 1935%, 2614%, 2726%, 2575%, 684% i 550%.

Na koniec 2022 r. w Elektrociepłowni składowano 64 815 ton węgla oraz 30 ton biomasy. Średnie zapasy na koniec roku w latach 2019-2021 wynosiły odpowiednio 50 094 i 1315 ton.

W latach 2019-2021 w Elektrociepłowni wykorzystano średnio 81 952,8 ton węgla oraz 68 707,4 ton biomasy³⁰, z czego na produkcję energii cieplnej wykorzystano 73 864,4 ton węgla oraz 17 825,2 ton biomasy³¹. W 2022 r. wykorzystano 90 091,3 ton węgla oraz 45 776,9 ton biomasy, z czego na produkcję energii cieplnej 82 277,8 ton węgla i 4608,8 ton biomasy.

(akta kontroli str. 148-149, 277-280)

W odniesieniu (w związku z sytuacją geopolityczną na świecie, w tym wojny w Ukrainie) do podjętych działań zmierzających do zagwarantowania dostaw paliw po

²⁷ Dz. U. Nr 39, poz. 338, ze zm.

²⁸ od 28 listopada 2022 r. obowiązuje zapas dwudziestodobowy (rozporządzenie zmieniające z 24.10.2022 r. – Dz. U. poz. 2213)

²⁹ Osobno dla okresu od 1 listopada do 31 marca i osobno dla okresu od 1 kwietnia do 31 października.

³⁰ 84 376,4 tony węgla oraz 70 896,5 tony biomasy w 2019 r.; 76 037 tony węgla oraz 68 378 ton biomasy w 2020 r.; 85 445,1 ton węgla oraz 66 847,7 ton biomasy w 2022 r.

³¹ 74 356,1 ton węgla oraz 8683 tony biomasy w 2019 r.; 66 524,9 ton węgla oraz 23 364,2 ton biomasy w 2020 r.; 80 712,3 ton węgla oraz 21 728 ton biomasy w 2021 r.

najniższej dostępnej w danym czasie cenie od innych/nowych dostawców lub/i na alternatywne źródła energii, Dyrektor wyjaśnił: (...) *podjęto renegocjacje z dostawcami, które miały na celu zabezpieczenie dostaw biomasy na wymaganym poziomie. Skutkiem czego, była kontynuacja dostaw do końca III kwartału 2022 r. Aktualnie podejmowane są działania zmierzające do zabezpieczenia dostaw na rok 2023. Z podjętych dotychczas działań wynika, że sytuacja z ograniczoną dostępnością biomasy jak również wysokim poziomem cen w 2023 r. dalej się utrzymuje. Stąd aktualnie podejmowane są jedynie próby kontraktacji biomasy na pierwszy kwartał 2023 r., aby minimalizować ryzyka dostawców jak i samej jednostki wytwórczej co do dalszej przyszłości. Na kolejne okresy dostaw planowane jest przeprowadzanie odrębnych postępowań zakupowych, na krótsze okresy dostaw (np. miesięczne czy kwartalne).*

Dostawy węgla (...) realizowane były zgodnie z planem odbudowy zapasów w oparciu o umowę wieloletnią z [...] ³² (aktualnie najniższa dostępna cena, tj. [...]) ³³. Dla Elektrociepłowni nie zaistniała potrzeba poszukiwania alternatywnych kierunków dostaw.

(akta kontroli str. 271-276)

Analiza dokumentacji dotyczącej 79 dostaw miału węglowego do Elektrociepłowni, które miały miejsce w okresie od 4 lutego do 13 grudnia 2022 r. ³⁴ wykazała, że:

- PGE dla każdej z ww. dostaw posiadała certyfikat jakości węgla; w każdym tym dokumencie zawarte były wskazania wartości parametrów paliwa stałego, tj. m.in. wartości opałowej w stanie roboczym oraz zawartości siarki całkowitej w stanie roboczym; certyfikaty jakości węgla udostępniane były Elektrociepłowni w formie elektronicznej na portalu wewnętrznym ³⁵;
- w odniesieniu do wszystkich dostaw Elektrociepłownia zweryfikowała jakość dostarczonego miału węglowego poprzez przeprowadzenie badania jego jakości w swoim laboratorium chemicznym;
- dla 14 partii węgla w związku z tym, że różnica pomiędzy wartością opałową węgla wykazaną przez dostawcę w certyfikacie jakości a wartością opałową węgla określoną przez odbiorcę wynosiła więcej niż 1 000 kJ/kg, przeprowadzono próby kontrolne.

(akta kontroli str. 499-521)

W Elektrociepłowni obowiązywała *Instrukcja eksploatacji i kontroli składowisk węgla* opracowana przez Dyrektora Technicznego i zatwierdzona przez niego do użytku służbowego 30 października 2018 r. Instrukcję sprawdził Główny Inżynier ds. Wytwarzania Energii będący jednocześnie Kierownikiem Wydziału Zabezpieczenia Produkcji oraz została zatwierdzona przez specjalistę ds. BHP pod względem wymagań BHP. W Instrukcji zawarto zapisy dotyczące m.in. transportu węgla na plac składowy, zasad składowania węgla, kontroli i inwentaryzacji składowanego węgla, wymagań przeciwpożarowych.

³² Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji o stronach umowy na dostawę węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

³³ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji w zakresie wynikających z zawartych umów cen węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

³⁴ 78 z [...], jednej z [...]. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902.) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) NIK wyłącza jawność informacji o stronach umowy na dostawę węgla. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

³⁵ W Module ILEX Witryna Oddziału.

W zasadach składowania węgla zapisano, że przystępując do budowy składu węgla (zwału) należy wszystkie działania z tym związane traktować odpowiedzialnie. Formowanie przyzmy zawiera elementy budowy inżynierskiej i należy przestrzegać określonych zasad, tj.: odpowiednio przygotowane podłoże (sprawna instalacja drenażu); wygodny dostęp (dojazd) wokół zwału; oświetlenie terenu; sieć hydrantów zapewniających dostęp do wody; odpowiednio dobrana wysokość i kształt zwału; nachylenie skarp umożliwiające pracę sprzętu zagęszczającego; zagęszczanie warstwowe lub powierzchniowe; doszczelnienie zwału (utrudnienie dostępu tlenu do jego wnętrza); monitoring zwału. Węgla w składach nie należy składować dłużej niż rok. Ponadto opisano: główne przyczyny, oznaki oraz proces samozagrzewania i samozapalania się węgla; przeciwdziałanie samozapalaniu się węgla.

Kontrolę stanu składowanego węgla przeprowadza się poprzez oględziny zewnętrzne i kontrolę temperatury. Na każdej zmianie monterzy obchodowi mają obowiązek wzrokowego sprawdzania stanu węgla na placach i zwracania uwagi na objawy zagrożenia pożarowego węgla (uszeregowane w kolejności wzrastającego zagrożenia), tj.: ukazywanie się wczesnym rankiem wilgotnych plam na powierzchni zwału; szybkie lokalne znikanie opadów atmosferycznych (np. wysychanie wody, topnienie śniegu); występowanie obłoków pary wodnej; pojawienie się nalotu siarki względnie popiołu; ulatnianie się dymów o charakterystycznym zapachu. W przypadku wystąpienia objawów zagrzania się węgla w miejscach ich wystąpienia należy przeprowadzić kontrolę temperatury węgla. Stwierdzenie przekroczenia temperatury 45°C świadczy o formowaniu się w tym miejscu ogniska pożaru.

Niezależnie od codziennych oględzin pomiary temperatury należy przeprowadzać raz w tygodniu. Częstotliwość pomiarów można ograniczyć do jednego razu w miesiącu w przypadku utrzymywania się temperatury na stałym poziomie poniżej 45°C. Wyniki pomiarów temperatury należy odnotować w książce Dyżurów Dyżurnego ds. Nawęglania.

W wymaganiach przeciwpożarowych opisano krótko ogólne przepisy przeciwpożarowe, urządzenia i sprzęt przeciwpożarowy oraz zasady postępowania w przypadku powstania pożaru.

(akta kontroli str. 5-23)

Instrukcja eksploatacji i kontroli składowisk węgla zatwierdzona 30 października 2018 r. została opracowana w 2011 r. Na pytania:

– Czy w okresie 2011-2018 nie zaszły w Elektrociepłowni żadne zmiany, które należałoby wprowadzić do ww. Instrukcji w 2018 r. (np. regulacje prawne)?

– Zgodnie z „Formatką aktualizacji/przeglądu Instrukcji” ostatniego przeglądu dokonano 28 grudnia 2021 r. Dlaczego nie dokonano w niej zmian polegających na usunięciu zapisów dotyczących placu składowego nr 2 oraz wprowadzeniu zapisów dotyczących składowiska węgla stanowiącego rezerwę?

Dyrektor odpowiedział, że komórka organizacyjna odpowiedzialna za wprowadzanie zmian w Instrukcji była w trakcie opracowania jej kompleksowej zmiany uwzględniającej także ww. zagadnienia.

Kontrolującym przedłożono nową *Instrukcję eksploatacji i kontroli składowiska węgla* zatwierdzoną 4 stycznia 2023 r. i dostosowaną do aktualnej sytuacji.

(akta kontroli str. 5-23, 465-487)

W Elektrociepłowni obowiązywała (opracowana przez firmę zewnętrzną) *Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego*, w której znalazły się m.in. zapisy dotyczące: placu i składowisk biomasy, składowisk węgla, zakresów i terminów przeglądów technicznych oraz czynności konserwacyjnych urządzeń przeciwpożarowych, zasad rozmieszczania i użycia podręcznego sprzętu gaśniczego i gaśnic, postępowania

w przypadku powstania pożaru lub innego zagrożenia. Ponadto opracowano także *Dokument zabezpieczenia przed wybuchem*.

(akta kontroli str. 24-122)

Elektrociepłownia dysponowała własnym składowiskiem węgla o pojemności 73 tys. ton. Przeprowadzone oględziny wykazały, że składowisko położone było w terenie, w którym nie gromadziły się wody opadowe, a jego podłoże było utwardzone. Skład miał dojazd dla pojazdów mechanicznych i był objęty monitoringiem. Dookoła placu składowego znajdowały się lampy oświetlające plac od zmroku do świtu. Wokół placu składowego znajdowało się siedem hydrantów przeciwpożarowych, a węże strażackie były przechowywane w bezpośrednim sąsiedztwie składowiska z całodobowym dostępem. Pomiędzy ścianą przymy, z której pobierano węgiel a murem ogrodzeniowym znajdowała się przestrzeń umożliwiająca wjazd straży pożarnej. Dojazd straży zapewniony był ze wszystkich czterech stron przymy. Obok torów kolejowych, którymi dostarczany był węgiel znajdowało się miejsce do przygotowania próbek jakościowych dostaw węgla oraz kruszarka przeznaczona do ich mielenia.

Wg stanu na 21 listopada 2022 r. w Elektrociepłowni znajdowało się 81,3 tys. ton węgla, z czego 71,8 tys. ton na ww. składowisku i 9,5 tys. ton na składowisku rezerwowym.

(akta kontroli str. 150-158, 465-471)

Analiza dokumentacji dotyczącej 79 dostaw miału węglowego do Elektrociepłowni, które miały miejsce w okresie od 4 lutego do 13 grudnia 2022 r. wykazała, że w jednym przypadku sprzedawca udzielił 1% bonifikaty cenowej w związku z przekroczeniem parametru granicznego dla zawartości popiołu; w pozostałych przypadkach rozliczeniowa wartość opałowa była wyższa niż minimalna wartość graniczna, a rozliczeniowe zawartości siarki i popiołu mieściły się w wielkościach granicznych określonych w umowach.

(akta kontroli str. 499-501, 504-521)

Zastępca Dyrektora Elektrociepłowni podał, że *w latach 2019-2022 nie wystąpiły przesłanki do złożenia reklamacji ilościowych oraz nałożenia kar umownych na sprzedawców węgla*.

(akta kontroli str. 605)

Kreowanie i koordynowanie polityki taryfowej oraz nadzór nad jej realizacją należały do zadań Departamentu Rynku Ciepła w PGE Energia Ciepła S.A., który odpowiada za przygotowanie, we współpracy z lokalizacjami wniosków taryfowych dla PGE Energia Ciepła S.A. i prowadzenie postępowania taryfowego w Urzędzie Regulacji Energetycznej (dalej: URE).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. PGE Energia Ciepła S.A. złożyła do Prezesa URE jeden wniosek w sprawie zatwierdzenia taryfy dla ciepła dla Oddziału Elektrociepłownia w Kielcach (z 1 lipca 2022 r.), a dwukrotnie wnioskowała o zmianę taryf dla tego Oddziału zatwierdzonych decyzjami Prezesa URE z 14 września 2021 r. i 30 września 2022 r.

Uzasadnieniem zmiany taryf były:

- dla wniosku z 11 kwietnia 2022 r. – okoliczność wskazana w § 28 ust. 3 rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 7 kwietnia 2020 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło³⁶, tj. ogłoszenie przez Prezesa URE średniej ceny sprzedaży ciepła oraz zmiana wskaźnika referencyjnego;

³⁶ Dz. U. poz. 718, ze zm.

- dla wniosku z 1 grudnia 2022 r. – okoliczność wskazana w § 47b ww. rozporządzenia, tj. doliczenie do ceny ciepła, ustalonej zgodnie z § 13 ust. 1, kwoty z tytułu pokrycia kosztów paliwa, które nie zostały uwzględnione w cenie referencyjnej, o której mowa w § 13 ust. 2 i 3.

Prezes URE nie wzywał do uzupełnień ani składania wyjaśnień do wniosku z 1 grudnia 2022 r. Pismem z 22 kwietnia 2022 r. wezwał do uzupełnienia wniosku z 11 kwietnia 2022 r., a pismem z 7 września 2022 r. do uzupełnienia wniosku z 11 lipca 2022 r. Elektrociepłownia w związku z ww. wezwaniem przekazała do Departamentu Rynku Ciepła wyjaśnienia i dokumenty, o których przedłożenie zwrócił się Prezes URE (np. do wezwania z 7 września 2022 r. m.in.: kalkulacje kosztów zużycia paliw i energii elektrycznej, wyliczenie kosztów uprawnień do emisji CO₂, uzasadnienie planowanej alokacji produkcji ciepła z jednostek kogeneracji do kotłów ciepłowniczych).

Każdy ze złożonych wniosków o zatwierdzenie lub zmianę taryfy dla Oddziału Elektrociepłownia w Kielcach ostatecznie został zaakceptowany przez Prezesa URE, w tym:

- wniosek z 11 kwietnia 2022 r. – decyzją z 14 czerwca 2022 r. zatwierdzającą wzrost ceny ciepła dla odbiorców we wszystkich grupach taryfowych o 1,52 zł/GJ;
- wniosek z 11 lipca 2022 r. – decyzją z 30 września 2022 r. zatwierdzającą wzrost ceny ciepła dla odbiorców we wszystkich grupach taryfowych o 20,43 zł/GJ;
- wniosek z 1 grudnia 2022 r. – decyzją Prezesa URE z 15 grudnia 2022 r. zatwierdzającą wzrost ceny ciepła dla odbiorców we wszystkich grupach taryfowych o 4,94 zł/GJ.

(akta kontroli str. 522-604, 614-615)

Dyrektor wyjaśnił: *Sytuacja na światowych rynkach paliw, spowodowana warunkami geopolitycznymi, wpływa na koszty wytwarzania ciepła, jakie musi ponieść każda kogeneracyjna elektrociepłownia, zarówno węglowa jak i gazowa. Konieczne jest, aby elektrociepłownie dostosowały ceny za ciepło do ponoszonych kosztów wynikających ze światowych cen paliw, które drastycznie wzrosły w wyniku wojny na Ukrainie oraz wysokich cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie zmian w rozporządzeniu taryfowym w celu odzwierciedlenia sytuacji makroekonomicznej w taryfach dla ciepła. Jako spółka wytwórcza w sektorze kogeneracji skorzystaliśmy z ww. przepisów.*

(akta kontroli str. 275-276)

W 2022 r. Elektrociepłownia nie była kontrolowana przez instytucje zewnętrzne w zakresie objętym przedmiotem kontroli NIK.

(akta kontroli str. 270)

W Elektrociepłowni nie wprowadzono żadnych wewnętrznych procedur dotyczących rozpatrywania wpływających skarg i wniosków. W okresie objętym kontrolą nie wpłynęła żadna skarga.

(akta kontroli str. 159)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Kielce, stycznia 2023 r.

Kontrolerzy
Agnieszka Olejarz
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Arkadiusz Pawlik
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

.....
podpis